

Til

benhal@trondelagfylke.no

camisto@trondelagfylke.no

Vår dato: 30.06.2025

Sjømat Norge er Norges største sjømatorganisasjonen, og organiserer blant annet en stor andel av de norske havbruksselskapene og tilhørende bransjer, inkludert leverandørindustri og tjenesteleverandører til havbruket. Vi har over 980 medlemsbedrifter, og disse representerer omtrent 22.000 ansatte. Sjømat Norge er en landsforening tilknyttet Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO).

Høringsinnspill fra Sjømat Norge – Regional plan for vannforvaltning i vannregion Trøndelag

Sjømat Norge takker for muligheten til å gi innspill til høring av planprogram 2028-2033 og høring av hovedutfordringer 2028-2033, med høringsfrist 30. juni 2025.

Sentrale punkter fra vårt høringssvar:

- Næringens medvirkning i arbeidet bør beskrives tydeligere i planprogrammet, da gjerne med involvering i en eventuell referansegruppe.
- Det er behov for jevnlig dialog-/referansegruppemøter for å sikre at ny kunnskap fra både næring, forvaltning og forskning blir hensyntatt for å oppnå en riktig kategorisering av de enkelte vannområdene.
- Kunnskapsgrunnlaget i Vann-Nett må kvalitetssikres og oppdateres, slik at havbruksnæringens aktivitet blir vurdert basert på ny og oppdatert kunnskap.
- Kurs i bruk av Vann-Nett tilpasset havbruksnæringen bør gjennomføres årlig.

Innledning

Vi støtter målet om en helhetlig og kunnskapsbasert vannforvaltning. Havbruksnæringen har sin produksjon i områder med ren natur, lave temperaturer og sterke kystsamfunn. Det er en forutsetning for havbruksnæringen at vi har rent vann. Næringen arbeider hver dag for å sikre en trygg og bærekraftig produksjon av mat til en voksende befolkning, med respekt for miljøet de er en del av. Tradisjonelt havbruk anses som et reversibelt tiltak i sjø, og tilstanden til vannforekomster i Norge er blant de beste i verden. Vanddirektivet er viktig for at dette også blir opprettholdt for fremtiden.

Planprogram

Sjømat Norges innspill på planprogrammet er listet opp nedenfor og følger listen med spørsmål beskrevet i planprogrammet til høring.

1. Har dere forslag til endringer i planprogrammet

Det er behov for å oppdatere datagrunnlaget for akvakultur i Vann-nett, der det også ses på hvordan punktutslipp og diffus påvirkning vurderes i forhold til effekt på hele vannområder.

I planprogrammet bør det beskrives hvordan dette tenkes gjennomført. En slik oppdatering anbefales å utføre mer regelmessig i alle regioner, basert på resultater rapportert inn av både næringsaktører og offentlige etater. Videre bør det vurderes hvordan det kan synliggjøres når feil/mangler blir rettet opp, og når ny kunnskap blir lagt inn i portalen. For å bidra til god transparens og felles forståelse, vil vi foreslå at det arrangeres kurs i Vann-nett for berørte parter årlig. Det bør og lages en god veiledning eller et webbasert kurs, som kan ligge lett tilgjengelig for alle brukere av portalen. Dette vil være tidsbesparende for både næring og forvaltning.

I planprogrammet er det beskrevet under 9.1.1 *Utarbeiding og høring av forslag til ny regional vannforvaltningsplan med tiltaksprogram, fase 2 at interesseorganisasjoner og næringsliv vil bli involvert etter behov.* Sjømat Norge vil oppfordre til at det heller opprettes en referansegruppe tilknyttet VRU, med en plan for hvordan denne kan involveres i arbeidet med utarbeidelse til forslag for ny regional vannforvaltningsplan med tiltaksprogram. Vi kan ikke lese ut fra planprogrammet slik det står nå, at det sikres at et bredt spekter av interesser og brukere av vann vil delta i prosess frem mot godkjenning av forvaltningsplanen.

I ny vannforvaltningsplan er det behov for klare realistiske miljømål og tiltak som kan følges opp, samt et tydelig skille mellom tiltak havbruksnæringen har ansvar for, og øvrige tiltak i vannforekomster som påvirkes av andre faktorer.

2. Er det viktige tema eller utredninger som mangler eller bør få forsterket oppmerksomhet i planprogrammet?

Viktige tema som bør utredes nærmere, og få en forsterket oppmerksomhet er:

- Kunnskapsinnhenting og prioritering av overvåkning i kyst- og fjordområder der en mangler god informasjon om kjemisk tilstand
- Klimaendringer og påvirkning på vannmiljø
- Vedtak i Stortinget knyttet til behandling av Meld. St. 24 (2024-2025) – Fremtidens havbruk

I forbindelse med revisjonen av forurensningsregelverket, der krav fra vannforskriften er integrert i akvakulturdriftsforskriften, blir det tydelig hvor viktig det er å klargjøre hvilket ansvar som ligger hos den enkelte aktør, og hva som kan håndteres i fellesskap. Det er flere kunnskapshull, og næringen blir pålagt dokumentasjon av kunnskap som i utgangspunktet skulle vært forvaltningen sin oppgave. Sjømat Norge ønsker for eksempel at fjordsystem blir vurdert helhetlig og i sammenheng, slik at nødvendige overvåkningsprogram samkjøres og at kostnadene fordeles likt på de næringene som påvirker et område. Dette vil være både tids- og kostnadsbesparende, og kan gi en bedre oversikt og vektlegging av alle påvirkningsfaktorer i et

område. Det som skal dokumenteres av havbruksnæringen i henhold til vannforskriften, må være relevant. I tillegg må analysemetoder og grenseverdier være på plass før det blir stilt krav til analyse og overvåkning, som for eksempel kravet knyttet til biocidet tralopyril. Når det gjelder kjemisk tilstand, oppleves det at dette ikke er kartlagt eller definert i svært mange sjøområder. De vannområder hvor det er blitt kartlagt, har det ofte ført til dårlig kjemisk tilstand pga. gamle miljøsnyder. Det er viktig med en tydeliggjøring av hvordan dette skal håndteres, og om det vil sette begrensninger for annen type næringsvirksomhet om disse dataene fører til nedklassifisering av et vannområde. Det bør og generelt bedre synliggjøres hvordan en punktforurensning blir vurdert og vektlagt, når en klassifisering av et vannområde gjennomføres.

I forhold til klimaendringer savnes en tilnærming hvordan dette kan påvirke forholdene i vannområdene, inkludert fjordene. Økt nedbør og avrenning kan gi høyere tilførsel av næringsstoffer, fra for eksempel jordbruks- eller utbygde områder. Det er behov for mer kunnskap om hvordan oksygennivå og andre faktorer som nærings saltutslipp påvirkes av klimaendringer.

Videre bør en ha en forsterket oppmerksomhet i planprogrammet i forhold til 3 av vedtakene som ble fattet i Stortinget i forbindelse med behandling av Meld. St. 24 (2024-2025) Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden:

Vedtak 1040

Stortinget ber regjeringen styrke det tekniske og biologiske datagrunnlaget for vurdering av miljøpåvirkning, inkludert overvåkning av lakselus, villfisk og fiskevelferd, med bruk av ny teknologi og automatisert datainnsamling.

Vedtak 1041

Stortinget ber regjeringen sørge for at det utvikles et mer helhetlig og grundig kunnskapsgrunnlag for havbrukets miljøpåvirkning, herunder næringens faktiske og relative påvirkning på den norske villaksbestanden. I dette arbeidet skal det delta et bredt sammensett utvalg av forskere og fagfolk, og det skal fortsatt være åpenhet om metoder og modeller.

Vedtak 1042

Stortinget ber regjeringen sørge for at erfaringene fra evalueringen av trafikklyssystemet skal brukes til å forbedre beslutningsgrunnlaget, og støtte utviklingen av en eventuell ny regulering. Dette gjelder blant annet at forskning og overvåkning knyttet til grenseverdier for villfiskdødelighet, effekter av lusepåslag på villaksbestander og bestandsvurderinger av gytebestandsmål mv. forsterkes.

Videre oppfølging av disse tre vedtakene i Stortinget, kan være viktig å ta hensyn til i planprogrammet i forhold til vurdering av økologisk tilstand i kommende planperiode.

3. Har dere innspill til forslaget om å inkludere planretningslinjer i vannforvaltningsplanen?

Vi forstår det slik at slike planretningslinjer vil være til hjelp for kommunene med å ta hensyn til vannmiljøet i deres samfunns- og arealplanlegging. Dette kan være nyttig for at kommuner skal kunne gjøre gode vurderinger i forhold til næringsutvikling og hensyn til vannmiljø, men det vil være vel så viktig å bidra til at kommunene har gode ressurser og kapasitet for å gjøre de nødvendige hensyn i en arealplanlegging.

4. Har dere innspill til den nye organiseringen av vannområdene og VRU?

Det er viktig med en avklaring om det vil bli etablert en referansegruppe til VRU, og/eller om det legges opp til lokale interessentmøter med vannkoordinatorer. I inneværende planperiode opplever havbruksnæringen for lite kontakt med arbeidet som gjøres innenfor vannforvaltning.

5. Har dere innspill til forslaget om å inkludere en utredning av konsekvenser for miljø og samfunn (KU) i vannforvaltningsplanen?

En inkludering av KU i vannforvaltningsplanen, med fokus på konsekvenser for miljø og samfunn støttes, dersom det settes av tilstrekkelig ressurser, og prosesser for medvirkning. I denne bør en inkludere en beskrivelse av påvirkning fra de viktigste sektorene som bruker vann, samt informasjon om verdiskapning og sysselsetting fra disse, og på bakgrunn av dette vurdere hvordan vannforvaltningsplanen kan påvirke miljø og samfunn. En slik vurdering bør bygge på et oppdatert og helhetlig kunnskapsgrunnlag der oppdatering av Vann-Nett vil være sentralt

I et slikt arbeidet er det viktig å inkludere oppfølging av kunnskap som kommer som følge av vedtaket fattet i Stortinget ved behandlingen av Meld. St. 24 (2024-2025) nevnt under spørsmål 2, som viser at det er bred politisk enighet i at det er behov for et mer helhetlig og grundig kunnskapsgrunnlag for havbrukets miljøpåvirkning, inkludert næringens faktiske og relative påvirkning på villaksbestanden.

6. Er det tydelig når og hvordan ulike myndigheter kan delta i arbeidet?

7. Er det tydelig når og hvordan ulike interessenter / organisasjoner kan delta i arbeidet

I forslag til plan for medvirkning er det gitt en god oversikt over når ulike myndigheter og berørte interessenter deltar i arbeidet. Det er imidlertid ønskelig at det fremgår mer tydelig hvordan medvirkning inngår i planarbeidet, som inkluderer kommunikasjon og forventningsavklaringer i forhold til havbruksnæringen i planarbeidet. Hvordan interessenter kan delta i arbeidet bør avklares enten med etablering av en referansegruppe eller en plan over vannområdeviser interessentmøter. Vi ønsker å spille en positiv rolle, og bidra der vi kan. Vann er viktig.

Hovedutfordringer

Sjømat Norges innspill på dokumentet Hovedutfordringer er listet opp nedenfor.

Alle påvirkningsforekomster i en vannforekomst: Alle påvirkningskilder må hensyntas, vektlegges på en god måte ang klassifisering og sees i sammenheng. Søkelyset på *grad av påvirkning* bør styrkes, ikke bare antallet vannforekomster som er påvirket av en driver.

Vann-nett: Data i Vann-Nett må være faktabasert og ha oppdatert kunnskap om lus, rømming og andre utslipp fra næringen. Det bør sendes informasjon når kunnskapsgrunnlaget er oppdatert i Vann-Nett. I dag er kjemisk tilstand i sjøfasen i svært liten grad kartlagt.

Miljøovervåking: Miljøovervåking undersøkelser (MOM) viser i hovedsak god tilstand ved akvakultur lokaliteter. Vurderinger av akvakulturens påvirkning bør bygge på målbare data, og at fjordsystemer vurderes helhetlig – med alle påvirkningskilder inkludert. Det bør vurderes å få et mer tydelig skille mellom punktutslipp og diffus påvirkning, da dette gir et skille mellom punkt påvirkning og påvirkning på større del av et vannområde.

Det er viktig at overvåkning av vannmiljø i kystsonen styrkes, og ikke er avhengig utelukkende av næringens egne data. Dagens kunnskapsgrunnlag er for svakt til å vurdere miljøpåvirkning i hele vannområder, og må styrkes gjennom målrettede, brede og standardiserte måleprogrammer.

Konsekvensene av «dårlig» resipientstatus – med svakt datagrunnlag:

Et av de mest bekymringsfulle aspektene ved den nye forurensningsforskriften er fokuset på prioriterte stoffer og hvordan dette kan påvirke klassifisering av resipienter. Det kan få en direkte og betydelig innvirkning på lokalitetstilganger og tillatelser. Dersom en vannforekomst klassifiseres med økologisk eller kjemisk tilstand dårligere enn «god», kan det i praksis føre til at:

- nye lokaliteter ikke får godkjenning
- eksisterende lokaliteter må redusere produksjonen (MTB) eller gjøre kostbare tiltak
- søknader om endret teknologi eller justeringer i areal, som i utgangspunktet søkes for å minske miljøpåvirkningen blir avslått eller vesentlig forsinket
- særskilte tillatelser etter forurensningsloven kreves, med uforutsigbare krav

Utfordringen er at disse klassifiseringene i mange tilfeller er basert på et svært begrenset datagrunnlag, ofte med kun én eller noen få prøver. I enkelte områder har det ikke vært gjennomført representativ miljøovervåking over tid. Dette gir et svakt og usikkert grunnlag for forvaltningsbeslutninger som kan ha betydelige økonomiske og driftsmessige konsekvenser for aktørene.

Det som skal kartlegges av ulike stoffer iht. til krav i Vanndirektivet må være relevant, og analysemetoder og grenseverdier må være på plass før det blir stilt krav til analyse og overvåkning. Veiledere må foreligge før revidert regelverk iverksettes.

Påvirkning fra havbruk

Det blir lagt stor betydning i beskrivelse av økologisk tilstand i naturlige vannforekomster, og fra akvakultur så pekes det på at akvakultur har en betydelig påvirkning på arter grunnet lakselus eller rømt fisk (43,6%), vannuttak (21,8%) og diffus- og punktforurensning (hhv. 19,1% og 5,8%). Mer enn 300 vannforekomster er påvirket i Trøndelag vannregion, men kunnskapsgrunnlaget i Vann-nett er trolig mangelfullt. For videre oppdatering og forbedring av kunnskapsgrunnlaget i Vann-nett, så støttes det at sektormyndighetene må knyttes tett på. Det må tas utgangspunkt i et bredere kunnskapsgrunnlag, og videre vil det som tidligere nevnt i vårt høringsbrev, være nyttig å følge opp videre oppfølging av de nevnte Stortingsvedtakene i forbindelse med Havbruksmeldingen.

Havbruksnæringen er oppriktig engasjert for å drive miljømessig, med mål om å bidra til god vannkvalitet og livskraftige kystsamfunn. Sjømat Norge ønsker å bidra med kunnskapsbasert informasjon og samarbeid knyttet til våre påvirkningsfaktorer. Vi ser verdien av en tett og konstruktiv dialog med både forvaltning og andre næringsaktører, for å sikre god dokumentasjon og en felles forståelse av den samlede miljøpåvirkningen i vår vannregion.

Vi ser frem til videre dialog.

Vennlig hilsen
Sjømat Norge

Randi N Grøntvedt
Regionsjef havbruk Midt